

Wagneria Keski-Euroopassa

Wagner-vuosi 2013 lähestyy kovaa vauhtia, ja monet oopperatalot valmistelevat ennen kaikkea *Ringiä* esittääkseen 200-vuotta vanhan Mestarin kunniaksi. Eräs näistä taloista on Mannheimin kansallisteatteri, jossa uuden *Ringin Reininkulta* sai ensi-iltansa lokakuussa 2011. *Valkyyria* seuraa loppukeväällä 2012, ja *Siegfried* sekä *Jumalten tuho* syksyllä, jolloin koko speaktaakkeli on koossa juhluvuotta varten.

Mannheimin Reininkulta

Mannheimin *Reinikullan* tuotti **Achim Freyer**. Käytän sanaa 'tuotti' tarkoituksenmukaisesti, sillä ohjauksen lisäksi Freyer hoiti lavastuksen, puvustuksen sekä valosuunnittelun. Freyer oli vastuussa Los Angelesin ristiriitaisia arvioita saaneesta *Ringistä*, eikä Mannheimin *Reininkulta* mitä ilmeisimmin poikennut merkittävästi hänen aikaisemmasta tyylistään. Freyerin ohjaustyylillä on velkaa mm. japanilaiselle Noh-teatterille sekä brechttiläiselle koulukunnalle. Hän keskittyi enemmän näyttämökuviin kuin kovin loogisesti etenevään tarinankerrontaan. Muutamat näistä olivat tehokkaita, kuten Erdan projisoidut kasvot, mutta pääosin jättivät katsojan hämmennyksen tilaan. Näyttämö oli pitkälti tyhjä, mikä sinänsä voisi olla hyödyksi Wagnerissa. Välillä näyttämön yläpuolelle laskeutui kolmea nornahahmoa yhdistävä kehikko. Reinintytöt olivat myös tukevasti kiinnitettynä näyttävään valjaisiin, joiden varassa he roikkuivat näyttämön yläpuolella, mutta tämä rajoitti heidän muuta liikkumistaan ja seurauksena oli se, että ensimmäinen kohtaus oli odottamattoman staattinen. Omituisin yksityiskohta oli näyttämön vasemmassa yläreunassa roikkuva taidemaalarinukke (itse Wagner?), jonka tauluun projisoitiin erinäisiä kuvia tai värejä, hieman kohtauksesta riippuen. Tämän merkitys jäi minulle hämäräksi, kuten monen muunkin asian tässä ohjauksessa. Onneksi tämä oli sen verran reunassa, ettei päässyt pahemmin häiritsemään.

Laulajat olivat kaikki vahvasti maskeeratuja, mikä rajoitti tuntuvasti heidän fyysistä ilmaisuaan, ja puvustus oli vähintään merkkillinen. Lisäksi kaikille hahmoille oli kehitetty muutama tietty, tyylitelty ele, jota hahmot toistivat monesti – usein ilman erityistä dramaattista tehoa tai merkitystä. Useim-

missä kohtauksissa oli mukana hahmoja, jotka eivät libretton (tai järjen) mukaan niissä esiintyneisi. Esimerkiksi ensimmäisessä kohtauksessa Loge seuraa Alberichin viettelyyrityksiä. Tämä on vielä järkeenkäypää, mutta minun piti

Kuva: Michel

Achim Freyerin tuottama *Reininkulta* Mannheimissa.

ihmetellä, miksi Logeja oli yhteensä kolme kappaletta näyttämöllä... Eikä Mimellä (joka silloin tällöin vilkaisi lattialuukusta) pitäisi olla mitään tekemistä tässä kohtauksessa. Samoin kaikki jumalat olivat läsnä kun Loge ja Wotan toivat vangitun Alberichin Wotan, Fricka ja Freia kantoivat mukanaan itseään kuvaavia nukkeja, jotka aina silloin tällöin asetettiin pyörivälle näyttämölle. Tällä ei näyttämön olevan mitään dramaattista merkitystä, eikä niitä hyödynnetty silloin, kun se minun nähdäkseni olisi ollut mielekästä, esim. Freian peittämiseen kullalla. Ja Valhalla oli tietenkin myös pienoismalli...

Toisaalta on todettava, että tämän produktion jättiläiset olivat näkemistäni ehdottomasti parhaiten toteutetut **Patrice Chéreaun** legendaarisen ohjauksen verrattomien jättiläisten jälkeen. Samoin Nibelungeista oli tehty kääpiömäisiä hausalla tavalla: laulajien jalat polvesta alaspäin olivat mustan tötterön peittämiä, ja itse polvet oli taiteltu jalkojen näköisiksi. Tämä toimi yllättävän hyvin, etenkin kun Nibelungit seisovat paikallaan (tässä ohjauksessa itse asiassa huomattavan osan ajasta). Myös Tarnhelm (olkapäälle asti yltävä suuri lierihattu) oli toimiva. Mutta pari näppärää yksityiskohtaa ei näin epämääräistä ohjausta pelasta.

Musiikillisesti ilta oli niin ikään vain tyydyttävä. Mannheimin kansallisteatterin akustiikka oli laulajia suosiva, ja myös kapellimestari **Dan Ettinger** tuki laulajiaan. Hän johti hallitun esityksen, mutta tulkinta oli melko persoonaton ja siitä puuttui eteenpäin vievää voimaa. Laulajista ainoastaan **Karsten Mewes** pystyi Alberichina ylittämään ohjauksen rajoitukset ja tekemään intensiivisen roolisuorituksen. Hänen baritoninsa soi hieman karkeasti ja välillä huojuen, mutta hänellä oli roolin vaatimat äänelliset ulottuvuudet ja voimavarat, ja onnistui tekemään vaikutuksen. Hän saikin illan suurimmat suosiosoitukset. **Thomas Jesatko** oli varsin baritonaalinen Wotan, ja hänen alarekisteristään puuttui resonanssia, mutta erin-

omaisen akustiikan ja sympaattisen kapellimestarin ansiosta hän ei kertaakaan jäänyt orkesterin peittoon. Tulkinallisesti Jesatko tosin kärsi eniten maskeerauksesta, eikä päässyt tekemään sen suurempaa vaikutusta. **Jürgen Müller** (Helsingin *Siegfried*) oli onnistunut nelikätkäinen, sikaria polttava Loge: hänen äänensä liikkuu jossain sankari- ja karakteriitenorin välimaastossa, ja sopii näin ollen hyvin tähän rooliin. **Edna Prochik** (Fricka) ja **Iris Kupke** (Freia) olivat luotettavia jumalattaria. **Hans-Peter Scheidegger** kuulosti kevyehköltä Fasoltina, ja hänen intonaationsa oli välillä hieman kyseenalaista. **In-Sung Sim** sen sijaan oli sopivan mustanpuhuva ja jyrävä Fafner, jonka pieni voitontanssi Fasoltin murhan jälkeen oli irvokkuudessaan osuva. **Thomas Berau** oli suuriäänen Donner, jolla kerrankin oli varteenotettava vasara, mutta **Juhan Tralla** (Froh) yritti puskeamalla saada tarpeettomasti sankarilaisempaa sointia lyyriseen tenoriinsa. **Uwe Eikötter** lauloi kauniisti ja oli liioittelematon Mime, ja **Simone Schröder** teki vaikutuksen Erdan varoituksessa.

Frankfurtin *Siegfried* ja *Jumalten tuho*

Frankfurtissa sen sijaan *Ring* saatiin päätökseen siten, että kesällä 2012 esitetään koko sykli. *Reininkulta* ja *Valkyyria* olivat valmistuneet aiemmin, mutta marraskuussa sai ensi-iltansa *Siegfried*, ja helmikuussa oli vuorossa *Jumalten tuho*. Näin kahden viimeisen osan esitykset.

Frankfurtin *Ringin* ohjauksesta vastasi **Vera Nemirova**. Hänen *Siegfriedinsä* oli jotain liki odottamatonta saksalaisessa oopperatalossa: produktionissa ei ollut mitään musiikin tai tarinan vastaista. Päinvastoin, Nemirova tarjosi hyvin suoraviivaiset ja konstailemattomat tulkinnat *Ringin* kolmannesta osasta. Toisaalta hän ei tarjonnut mitään erityisen persoonallista tai syväluotaavaa, eikä valottanut uusia ulottuvuuksia. Mutta eihän

Teksti: Jack Leo

Kuva: Monika Rittershaus

ilmaan, ja ohjaus toi osuvasti esille metsässä kasvaneen "sankarin" täydellisen käyttäytymistapojen puutteen. Viimeinen kohtaus tosin sujui suoraviivaisesti, ja hetkittäin Nemirovan oivaltava henkilöohjaus pääsi oikeuksiinsa, esimerkiksi Brünnhilden purskahdessa itkuun Waltrauten kertomuksen aikana. Valepukuinen Siegfried ei ollutkaan kasvoiltaan Tarnhelmin peittämä, kuten yleensä, vaan oli öljytyine hiuksineen ja silmälasineen Guntherin näköinen.

Toisessa näytöksessä kaikki sujui jo paremmin. Pahimmat sokit oli jo koettu, ja tämä näytöshän on jokseenkin luodinkestävä. Nemirova palasi jälleen varsin suoraviivaiseen tarinankerrontaan, joka yhdistyi tehokkaaseen pyörivän näyttämön käyttöön ja varman dramaattiseen ohjaukseen.

Kolmannen näytöksen alussa kumisaappaiset ja plakaattejaan heiluttavat reinityt-täret olivat jälleen mukana, mutta näihin oli jo totuttu ensimmäisessä näytöksessä. Jännä yksityiskohta oli se, että Siegfriedin harhaan johtanut menninkäinen olikin Alberich ("Ein Albe führte mich irr..."). Ensimmäisen kohtauksen jälkeen Nemirova palasi suoraviivaiseen tarinankerrontaan aina loppukohtaukseen saakka. Poikkeukset Wagnerin näyttämöohjeisiin alkoivat siitä, että Hagen ei tapanutkaan Guntheria. Brünnhilden suuri kohtaus alkoi tavalliseen tyyliin, mutta "Fliegt heim, ihr Raben!" -kohdassa hän heitti (näkyvättömän) soihdun yleisöön näyttävän stroboefektin kera. Olin hieman yllättynyt, kun pienoismalli-Grane ei ilmaantunutkaan lopussa. Tässä kohtaa Nemirova teki lopullisen pesäeron Wagnerin ohjeisiin: Brünnhilde ei suinkaan heittänyt tuleen Siegfriedin perään, vaan Ringin hahmoja alkoi saapua näyttämölle. Hagen ei laulanutkaan repliikkiä "Zurück vom Ring!", vaan tämän lauloi yleisön keskelle hypännyt Alberich. Muut Ringin hahmot, niin kuolleet kuin vielä hengissä olevat, jäivät katsomaan valaistua yleisöä loppumusiikin pauhatessa. Periaatteessa tämä oli validi tulkinta: palavan Valhallan mahdin tavoittelijat ovat katsojat itse. Mutta toteutus oli yllättävän tehoton ja tuntui viime kädessä turhan helpolta ratkaisulta välttää Wagnerin kiistatta lähes mahdottomat näyttämölliset vaatimuk-

Vera Nemirovan Siegfried-ohjaus Frankfurtissa oli konstailematon ja sujuva. Siegfriedinä Lance Ryan ja Vaeltajana Helsingissäkin nähty Terje Stensvold.

sitä aina tarvitsekaan. Näyttämöllä kaikki oli sujuvaa, näyttämökuvat kohtuullisen miellyttäviä ja henkilöohjaus toimivaa (vaikkei samalla tavalla oivaltavaa kuin esim. Götz Friedrichin Helsingissä). Jens Kilianin lavastus nojasi vahvasti pyörivään ympyrään, jonka ympärille tai päälle kukin kohtaus rakennettiin. Puvustus oli ajatonta, sekoittaen niin modernia kuin myyttistä, mikä toki sopii Ringiin hyvin.

Siegfriedissä Nemirovan persoonallisin ratkaisu oli se, että metsälinnun esitti mies-tanssija (Alan Barnes), Robin Johannsenin laulaessa linnun lirkutukset upeasti orkesterimontusta. Tanssijan elkeet kävivät pidemmän päälle hieman rasittavaksi, mutteivät varsinaisesti pilanneet mitään. Ensimmäisen näytöksen takomiskohtaus toteutettiin näyttävästi. Sen sijaan Fafner oli selvä pettymys. Kun lohikäärmeen olisi pitänyt ilmestyä näyttämölle, pyörivän näyttämön samankes-kiset ympyrät alkoivat pyöriä eri suuntiin ja eri tasoissa, Siegfriedin hyppelehtien niiden päällä. Ilmeisesti tämän oli tarkoitus esittää käärmeen kiemuroita, mutta efekti jätti minut kylmäksi. Mutta kiemuroivan näyttämön keskelle ilmestynyt Fafner, joka oli meikattu nyljetyn raadon näköiseksi, oli vaikuttava ilmestys. Kolmannessa näytöksessä Vaeltaja vajosi Erdan kanssa syvyyskiin keihään katkomisen jälkeen, ja Brünnhildeä ympäröi aito tulikehä, kuten Helsingissä (joskin Helsingin versio oli näyttävämpi).

Jos Siegfried oli suoraviivainen tarinan esilepano, niin Jumalten tuhossa Nemirova teki enemmän "rohkeita" ratkaisuja. Ensimmäisen näytöksen aikana ehdin jo pelätä pahinta, mutta onneksi lähes kaikki ohjauksen kyseenalaiset ideat keskittyivät tähän näytökseen eivätkä pahemmin häirinneet myöhemmin (aivan loppua lukuun ottamatta). Näyttämöä hallitsi jälleen jo Siegfriedissä (ja epäilemättä myös aiemmista osista) tuttu pyörivä näyttämä, tosin ei enää vihreänä kuten Siegfriedissä vaan tähän teokseen sopivan syn-

kän harmaana. Prologi alkoi varsin lupaavasti. Nornien lisäksi näyttämöllä oli liikkumatomina muita Ringin hahmoja, joiden ympärille nornat kietoiivat köytensä. Kultapukui-nen Alberich ilmestyi katkaisemaan köyden. Toinen kohtaus puolestaan ei täysin vakuuttanut alkaen sillä, että kovin kotirouvamainen Brünnhilde kylvetti Siegfriediä. Kuten Helsingissä, Grane oli tässä oli läsnä, mutta olisin toivonut että hevosta olisi käsitelty viitteellisemmin. Yleisöstä nimittäin kuului naurun purskahduksia Brünnhilden kirjaimellisesti ojentessa pienoismallimaisen hevonsa Siegfriedille. Siegfriedin reininmatkan aikana näimme reinityt-täret (tässä ohjauksessa he olivat ympäristöaktivisteja plakaatein, joissa luki "Rettet den Rhein"), jotka antoivat sankarille kumiveneen. Gibichungien palatsi toi minulle mieleen modernin hotellin aulan, jossa alkoholisoitunut Gunther hoiti baaria, kun taas terveysintoileva Guttrune palasi lenkiltä. Tämän merkitys jäi minulle hieman hämäräksi, eikä Guntherin ja hänen siskonsa asema toisen näytöksen gibichejä ajatellen tullut kovinkaan selväksi. Siegfried haarniskoineen, miekkoineen ja kypärineen ei selvästikään kuulunut tähän maa-

Kuva: Monika Rittershaus

Siegfried (Lance Ryan) herättää Brünnhilden (Susan Bullock) Frankfurtrin Siegfriedissä.

Kuva: Monika Rittershaus

Frankfurtin Reinintyttäret olivat ympäristöaktivisteja.

set. *Jumalten tuho* ei siis ollut kokonaisuutena yhtä tyydyttävästi toteutettu kuin *Siegfried*, mutta mistään katastrofaalisesta ohjauksesta ei suinkaan ollut kyse.

Molemmissa oopperoissa orkesteria johti **Sebastian Weigle**. Hän on arvostettu Wagner-kapellimestari, ja tämä kuului myös tässä *Ringissä*. Hän johti luontevasti ja sai orkesterin soittamaan erinomaisesti. Erityisesti *Siegfriedissä* hän toi esitykseen runsaasti nuorekasta energiaa, mutta tarvittaessa hän malttoi myös antaa musiikin soida rauhassa lyyrisemmissä kohtauksissa. Hän ei ehkä täysin tavoittanut *Jumalten tuhon* monumentaalisuutta, mutta suuret orkesterivalisoiot sekä toisen näytöksen dramaattisuus pääsivät oikeuksiinsa.

Laulajista suurimman mielenkiinnon kohteena oli kanadalaistenori **Lance Ryan** Siegfriedinä. Ryan on tällä hetkellä kuuma nimi Wagner-tenorina, ja hän on laulanut Siegfriedin jo Bayreuthissa, missä hän laulaa osan jälleen vuonna 2013. Ryan onnistuikin "nuoren" Siegfriedin äärettömän haastavassa roolissa hyvin. Ryanin ääni toi mieleen jossain määrin ruotsalaistenori **Set Svanholm**in soinnin. Hänen äänensä paras puoli on loistokkaasti soiva ylärekisteri, jossa oli niin voimaa kuin varmuutta, eikä rasittumisen merkkejä ollut kuultavissa kuin vasta aivan oopperan loppumetreillä. Hänen laulamansa takomiskohtaus olikin livenä kuulemistani esityksestä vapautuneimmin ja vaivattomimmin laulettu. Sen sijaan keski- ja alarekistereistä puuttui lämpöä, ja ääni menetti ikävästi kiinteyttä Ryanin laulaessa hiljaa. Näyttämöllä hän oli osansa näköinen ja atleettinen Siegfried, muttei kuitenkaan kovin sympaattinen (tämä saattoi tosin olla ohjauksenkin syytä). *Jumalten tuhossa* Ryan onnistui jopa paremmin kuin *Siegfriedissä*. Tässä oopperassa rooli liikkuu "nuorta" Siegfriediä keskimäärin hieman korkeammalla, joten Ryanin ylärekisteri pääsi paremmin oikeuksiinsa, aina kolmannen näytöksen hienoa korkeaa C:tä myöten.

Muista *Siegfriedin* laulajista paras oli (myös Helsingistä tuttu) **Terje Stensvold** erinomaisena maailmaan väsyneenä Vaeltajana. **Pe-**

ter Marsh vaikutti huppareineen ja verkkareineen varsin nuorelta Mimenä, mutta oli sopivan juonitteleva ja ilkeämielinen. Äänellisesti hän selvisi täydellä kunnialla, mutta volyymiä olisi saanut olla enemmän. Sen sijaan **Jochen Schmeckenbecher** kuulosti liian kevyeltä Alberichinä. **Meredith Arwady** oli suuriääninen joskin hieman huojuva Erda, ja **Magnús Baldvinsson** luotettava Fafner. Valitettavasti illan Brünnhilde, **Susan Bullock**, ei ollut Siegfriedinsä tasolla. Hänen äänensä soi kauniisti ja kohtalaisen kiinteästi keskialueella, mutta hänellä oli ongelmia roolin korkeiden nuottien kanssa ja viimeinen korkea C jäi pelkäksi kiekaisuksi. Ja trillistä ei ollut tietoaakaan. Ihmettelen edelleen, miksi sopraanot, jotka eivät selviydy lopun korkeasta C:stä, eivät päästä oopperaa oktaavia alemmas, mihin partituuri antaa mahdollisuuden (ja kuten **Kirsten Flagstadilla** oli tapana tehdä). Tämä jättäisi paljon paremman maun suuhun kuin hieman sinne pain kiljaistu C.

Bullock oli valitettavasti myös *Jumalten tuhon* heikoin lenkki. Hän kuulosti äänellisesti hieman alimittaiselta eikä suuriin dramaattisiin hetkiin oikein riittänyt potkua.

Kuva: Jochen Klent

Frankfurtin Siegfriedinä esiintynyt Lance Ryan oli Karlsruhessa Lohengrin. Elsana Heidi Melton.

Toisessa näytöksessä hän ajautui jo hankaluuksiin. Bullock kuitenkin selvästi panosti loppukohtaukseensa ja selvisikin tästä tyydyttäväsi.

Muut *Jumalten tuhon* laulajat olivat vähintään tehtäviensä tasolla. Parhaimman vaikutuksen teki **Johannes Martin Kränzle**, joka lauloi Guntherin osan vahvalla, terveellä baritonilla ja näytteli loistavasti. **Gregory Frankilla** ei ehkä ole **Matti Salmisen** kaltaista syysimustaa, suurta bassoa, mutta hän selvisi Hagenin roolista kaikella kunnialla, ja pidin hänen hienovaraisemmasta, jagomaisesta tulkinnasta. **Claudia Mahnke** oli hieno Waltraute ja toinen Norna, ja **Anja Fidelia Ulrich** kelpo Gutrune. Myös Schmeckenbecher vaikutti paremmalta *Jumalten tuhos*sa kuin *Siegfriedissä*.

Karlsruhen Lohengrin

Badenin valtionoopperassa Karlsruhessa tarjosi uuden *Lohengrin*-produktion, jonka ensi-ilta oli 1.4. Alunperin ohjaajaksi oli pestattu **Benedikt von Peter**, mutta tämä huomattava oopperaohjaaja joutui vetäytymään saatuaan intendentin viran Bremenissä. Näin ollen ohjaajaksi päätyi **Reinhild Hoffmann**, ilmeisesti varsin lyhyellä varoitusajalla. Ja tämä valitettavasti näkyi lopputuloksessa. Tuntui hieman siltä, kuin tuotantoryhmän jäsenet eivät olisi olleet puheväleissä. **Hartmut Meyerin** näyttämö oli jalkapallokenttä – sinänsä mahdollisesti mielenkiintoinen tulkinta. Sen sijaan **Emily Laumannin** puvustus jäljitteli 20-luvun iltamuotia. Kummallakaan ei ollut mitään tekemistä Hoffmannin ohjauksen kanssa, joka oli täysin mielikuvituksetonta seiso-ja-laula -oopperaa. Kerran yksi näyttämöavustaja potkaisu hieman jalkapalloa, ja FC Brabantin lippu oli esillä kolmannessa näytöksessä, mutta muuten jalkapallokentällä ei ollut mitään yhteyttä tapahtumiin. Ei siis ihme, että tuotantoryhmä sai osakseen lähes ainoastaan buuausta yleisöltä.

Musiikillisesti ilta oli paljon onnistuneempi, vaikka huippuesityksestä ei ollutkaan kyse. **Justin Brown** johti luotettavasti, mutta tarjosi hieman epäherkän tulkinnan, joten *Lohengrinin* eteerisemmät ulottuvuudet eivät päässeet täysin oikeuksiinsa. Kuoro kyllä hoiti osuutensa melko loistokkaasti.

Laulajista onnistunein oli **Heidi Melton** Elsan roolissa. Hänen sopraanonsa soi kuniin pyöreästi ja täyteläisesti etenkin ala- ja keskirekisterissä. Ylärekisteri ei ollut aivan ihanteellisen heleä tätä roolia ajatellen, mutta nyansoitu tulkinta ja tekninen varmuus tekivät tästä Elsasta varsin nautittavan.

Lance Ryan teki roolidebyyttinsä *Lohengrinina*, ja kokemattomuus tässä osassa selittää hieman epätydyttävän roolisuorituksen. Ryan vakuutti jälleen äänensä vahvuudella, runsailla voimavaroilla sekä metallisella ylärekisterillään. Valitettavasti keskialueen huojunta ja kolkko sointi häiritsivät enemmän tässä roolissa kuin Siegfriedissä. Häneltä kylä löytyi herkkyyttä ja sopivaa auktoriteettia kolmannessa näytöksessä, mutta ihanteellinen *Lohengrin* hän ei suinkaan ollut ja sai muutamia buauksia yleisöltä – joita hän ei mielestäni kuitenkaan ansainnut.

Jaco Venter oli kelpo *Telramund*. Hänen äänensä ei ollut aivan ihanteellisen kiinteä eikä ylärekisteri niin vuoenvarma kuin tämä rooli edellyttäisi, mutta hän selvisi *Telramundin* verrattain epäkiitollisesta tehtävästä täysin tyydyttävästi. Sen sijaan **Susan Anthony** *Ortrudilla* oli hankaluuksia roolin vaikean äänialueen kanssa. Hän oli sopivan pahan-suopa, mutta äänestä puuttui potkua ja korkeimmat nuotit jäivät usein hieman alavireiksi. **Renatus Meszar** oli luotettava *Henrik Linnustaja*, ja **Seung-Gi Jung** tekin positiivisen vaikutuksen kuninkaan airueena.

Budapestin Parsifal

SWS:n pääsiäismatka suuntasi Budapestiin, ja minä liityin Saksasta käsin seuraan. Neljän päivän matka huipentui pääsiäismaanantaina *Parsifalin* esitykseen Unkarin valtionoopperassa.

Saksalaisten *Regietheater*-kokemuksien jälkeen Budapestin varsin perinteinen *Parsifal*-ohjaus oli kuin raikas tuulahdus. **András Mikó** oli aikoinaan arvostettu oopperaohjaaja, ja hänen käsialaansa ovat mm. Suomen kansallisoopperan *Otello* sekä Savonlinnan pitkäikäinen *Aida*. Mikón *Parsifal* on ilmeisesti ollut ohjelmistossa aina 80-luvulta asti, mutta on edelleen toimiva, ongelmaton perusohjaus. Mikó oli sen verran taitava ohjaaja, että ymmärsi jättää niin tarinalle kuin mielikuvitukselle sopivasti tilaa. Näyttämökuvana ei siis ollut täysin naturalistinen, vaan hieman abstrakti ja reunoilta pimeä, mikä antoi *Parsifalin* edellyttämää tilan tuntu. Tietenkään ohjaus ei paljastanut teoksesta uusia puolia tai haastanut jo muodostuneita käsityksiä, mutta eihän näin aina tarvitse tapahtuakaan. Toisesta näytöksestä uupui hieman erotiikkaa ja ammuttu joutosen oli aavistuksen verran koominen, mut-

Budapestissa esitetty *András Mikón Parsifal*-ohjaus oli varsin perinteinen.

ta kuitenkin oli varsin nautinnollista katsoa parhaalla tavalla perinteinen ohjaus. Ja henkilökohtaisesti ilahduin siitä, että kerankin *Kundry* kuoli Wagnerin näyttämöohjeiden mukaisesti vapautuen uudelleen syntymisen kierteestä.

Musiikillinen puoli hoidettiin samaan täysin tyydyttävään malliin. **Janós Kovács** on kokenut oopperakapellimestari, ja hän johti luotettavan sujuvasti ja sai orkesterin soittamaan hienosti. Kovács ei ehkä täysin tavoittanut teoksen transendentiaalista luonetta, mutta kokonaisuus oli kuitenkin ehyt ja luonteva. Monet Wagner-seuralaiset kommentoivat, että nauttivat mieskuoron tavallista hillitymmästä soinnista, vaikka itse olisin kohdin toivonut enemmän voimaa.

Laulajakaarti jatkaa tätä tasaisen hyvää listaa. Heikoimmin selvisi **Judit Németh** roolistaan *Kundryna*. Hänellä on kyllä oikeanlaista tyylijatua ja runsasta sointia keskirekisterissä, mutta Némethin laulaessa täydellä volyyminä ääni alkoi huojua, ja ylärekisteri oli epävarma. Mutta mistään katastrofista ei kuitenkaan ollut kyse. Sen sijaan ihailin kovasti **István Kovács** *Parsifalia*. Hä-

nen äänensä soi lämpimän baritonaalisesti ja kiinteästi keski- ja alarekisterissä, mutta hän oli kuitenkin ehta tenori ja ylärekisterissä oli aitoa sankarillista sointia. Ääni on astetta liian pieni ollakseen huippudramaattinen, mutta *Parsifal* ei sellaista vaadikaan ja tähän rooliin Kovács *házi* oli äänellisesti jokseenkin ihanteellinen. Hän oli myös näyttämöllisesti hyvä, vaikka kolmannessa näytöksessä olisin kaivannut hieman enemmän auktoriteettia.

Albert Pesendorfer oli täysin luotettava *Gurnemanz*. Hänen sinänsä komea bassonsa ei soi niin muhkeasti kuin roolin suurimmilla esittäjillä, eikä hänen tulkinnassaan ollut aivan sitä humaania lämpöä jota *Gurnemanz* parhaimmillaan säteilee. Mutta eipä roolisuorituksessa ollut juuri moitittavaakaan. **Béla Perencz** oli niin äänellisesti kuin näyttämöllisesti vahva *Amfortas*. **Sándor Egri**, joka oli maskeerattu *Elviksen* näköiseksi *Klingsoriksi*, ei pystynyt täysin kompensoimaan korkeimpien ääniensä kireyttä muhkean tummansointisella alarekisterillään.

Parsifal (*István Kovács* *házi*) ja kukkaistytöt Budapestissa.